

การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร ของครัวเรือนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี*

PARTICIPATORY COMMUNITY MARKET MANAGEMENT TO RAISE
HOUSEHOLD FOOD SECURITY SUSTAINABLY: A CASE STUDY OF

HUAY KHAYENG SUBDISTRICT COMMUNITY,

AMPHOE THONG PHA PHUM,

KANCHANABURI PROVINCE

มารอแซะ เล้าและ, วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์, ขวัญนรี กล้าปราบโจร,

ฐิติพร พระโพธิ์, สร้อยเพชร ลิสนิ, วีระ ยุคุณธร

Marosaeh Lohlaeh, Weerawat Udomsup, Kwannaree Klaprabchone,

Thitiporn Prapho, Sroypet Lissani, Weera Yukunthorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Kanchanaburi Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: weerawat@kru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในจังหวัดกาญจนบุรี 2. ศึกษาความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและสถานการณ์การจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง และ 3. พัฒนาลตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ครัวเรือน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ประกอบกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 ครัวเรือน ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่มย่อย ใช้วิธีสร้างข้อสรุปผลการวิจัยแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อมูลเศรษฐกิจของครัวเรือนมีอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด สถานการณ์การเงินมีรายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย ครัวเรือนมีความวิตกกังวลด้านการเข้าถึงอาหาร 2. ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการบริโภคอาหารที่มีความหลากหลาย กลุ่มผู้ค้าที่เงินทุนน้อย มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ตลาดชุมชนมีบทบาทเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน

*Received December 8, 2024; Revised January 18, 2025; Accepted January 26, 2025

ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อครัวเรือน โดยมีคณะทำงานทำหน้าที่บริหารจัดการและสามารถนำปัจจัยทุนชุมชนมาสู่การดำเนินการจัดการตลาดชุมชน โดยระบบสภาองค์กรชุมชนทำหน้าที่เชื่อมประสานเครือข่ายความร่วมมือ 3. การพัฒนาตลาดชุมชนผ่านกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร การปรับปรุงด้านกายภาพของตลาดชุมชน การพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน การพัฒนากลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ และการจัดแสดงสินค้าชุมชนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาตลาดชุมชน คือ ความร่วมมือของผู้นำชุมชนในสภาองค์กรชุมชนตำบลห้วยเขย่งและองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่งและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย

คำสำคัญ: การจัดการตลาดชุมชน; การมีส่วนร่วม; ความมั่นคงทางอาหาร; อย่างยั่งยืน; จังหวัดกาญจนบุรี

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To assess household food security in Kanchanaburi Province. 2. To study household food security and the management status of Huay Khayeng subdistrict community market. 3. To develop a participatory community market to improve food security of households in Huay Khayeng subdistrict community. Use quantitative research methods, the sample consisted of 400 households using a multi-stage sampling method and a simple random sampling method. use the questionnaire tool together with qualitative research Key informants: 30 households. Data were collected through in-depth individual interviews and focus group discussions. In addition, use an inductive method to draw conclusions from research results.

The results of the research found that: 1. Economic data of households with the most general employment occupations. Financial situation: have only enough income to spend. Households were concerned about access to food. 2. Most households consume a variety of foods, group of traders with little capital, not having enough income to cover expenses. Moreover, the community market plays a role as a source of exchange for purchasing consumer goods necessary for the household. The community market has a working group responsible for management and community capital factors can be brought into community market management. Which the community

organization council system serves to connect and coordinate cooperation networks. 3. Community market development through activities: personnel potential development, physical improvements to the community market, developing products and services that are consistent with community identity, development of participatory community market management mechanisms, public relations through the media, and exhibiting community products linked to cultural tourism. However, the success factor for community market development is the cooperation of community leaders in the Huay Khayeng subdistrict community organization council and Huay Khayeng subdistrict administrative organization (SAO), and support from network partners.

Keywords: Community Market Management; Participation; Food Security; Sustainably; Kanchanaburi

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ส่งผลทำให้ประเทศไทยขาดรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเครื่องจักรสำคัญที่ผลักดันเศรษฐกิจไทย ซึ่งคิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 12 ของเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2562 ส่งผลต่อเศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระดับจุลภาคในด้านการจ้างงาน โดยหลายธุรกิจปิดตัวลงพนักงานจำนวนมากตกงาน และครัวเรือนจำนวนมากมีความเสี่ยงในด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนลดน้อยลง เมื่อต้องเผชิญวิกฤตของการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ที่ผ่านมา ในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงเมื่อครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและมีอาชีพไม่มั่นคงเป็นเพียงแรงงานรับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน อีกทั้งไม่มีปัจจัยการผลิตในเรื่องที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการผลิตทางการเกษตร (สุภา โยเมือง, 2555)

จากการศึกษาข้อมูลสถานภาพกลุ่มประชากรในตำบลห้วยเขย่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง, 2565) พบว่า สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มคนในตำบลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีกลุ่มชนชั้นนำที่มีอำนาจ มีธุรกิจการค้า มีอาชีพและรายได้มั่นคง กลุ่มคนที่มีฐานะเศรษฐกิจดี มีอาชีพและรายได้มั่นคงเช่นเดียวกันและมีตำแหน่งทางสังคมที่ได้รับการยอมรับในท้องถิ่น กลุ่มคนที่มีฐานะปานกลาง แต่มีอิทธิพลทางสังคมและได้รับการยอมรับจากสมาชิกชุมชน กลุ่มคนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประกอบด้วยกลุ่มคนนอกพื้นที่และคนต่างด้าวอพยพจากประเทศพม่า มีอาชีพรับจ้างและ

ดูแลไร่สวนให้กับนายทุนหรือเจ้าแก่ที่เป็นผู้ลงทุนในพื้นที่ และกลุ่มผู้ลงทุน ซึ่งชาวบ้านมักเรียกว่า “เจ้าแก่” และมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนที่มีอาชีพรับจ้างภาคการเกษตร เมื่อวิเคราะห์จำแนกกลุ่มดังกล่าวพบว่า ประชากรกลุ่มที่มีปัญหาและมีผลกระทบด้านความมั่นคงทางอาหารของชุมชน คือ กลุ่มประชากรที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และกลุ่มคนต่างด้าวที่มีอาชีพรับจ้าง ดูแลไร่สวนให้กับนายทุน โดยเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในตำบล และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นแรงงานต่างด้าวในภาคเกษตร

จากสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในพื้นที่ ทำให้เกิดความวิตกกังวลต่อความไม่แน่นอนในชีวิต ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจประเด็นบทบาทตลาดชุมชนต่อการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเพราะตลาดชุมชนถือเป็นแหล่งสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนของท้องถิ่น...ท่ามกลางความเจริญและการแข่งขันที่สูงจากห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก ต่างขยายรุกคืบเข้ามาสู่ในพื้นที่อย่างมากมาย... (สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม, 2560) ขณะเดียวกันตลาดชุมชนยังถือเป็น 1 ใน 4 ตลาดที่กระทรวงพาณิชย์ร่วมมือในการขับเคลื่อนตลาดชุมชนเพื่อผลักดันให้เกิดการหมุนเวียนเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจฐานรากหลายหมื่นล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นรายได้ที่จะเกิดขึ้นจากการซื้อขายในชุมชนและนักท่องเที่ยว (กระทรวงพาณิชย์, 2560) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกพื้นที่ศึกษาวิจัยตำบลห้วยเขย่งทดลองนำร่องศึกษาการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน เนื่องจากเห็นว่าชุมชนตำบลห้วยเขย่ง มีต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนภูมิปัญญา ทุนทางสังคมวัฒนธรรม และทุนระบบผู้นำในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมส่วนรวม และชุมชนมีปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยมีตลาดชุมชนรองรับการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถนำผลผลิตมาขายแลกเปลี่ยนทุกวันอาทิตย์ (สัปดาห์ละ 1 วัน) ดังนั้น เพื่อตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาจะทำอย่างไรจึงจะสามารถจัดการความรู้ทุนชุมชนเพื่อให้สามารถนำมาสู่การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่งเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืนได้ ผู้วิจัยนำแนวคิดความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและชุมชน และงานวิจัยเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของชุมชนของสุภา ไยเมือง (2555) และศยามล เจริญรัตน์ และคณะ (2559) ตลอดจนนำแนวคิดทุนชุมชนและการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นของโกวิท พวงงาม (2562) และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการตลาดชุมชนของวิษชุดา เขียวเกตุ (2559) และอาชีวะห์ โตธู และคณะ (2562) รวมทั้งใช้แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาตลาดชุมชนของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (2559) มาปรับใช้พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยในครั้งนี้ โดยกำหนดกลไก

การพัฒนาตลาดชุมชนให้มีบทบาทต่อการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือน

ด้วยเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้กำหนดโจทย์วิจัยในประเด็นความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์หลังการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ของครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และกำหนดโจทย์วิจัยในระดับพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน ศึกษาพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีคำถามวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบ ดังนี้ 1. สถานการณ์หลังการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ครัวเรือนมีสภาพความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนเป็นอย่างไร 2. บทบาทการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมมีส่วนต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนอย่างไรภายใต้ปัจจัยเงื่อนไขศักยภาพทุนชุมชน 3. กิจกรรมพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือนอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ (โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019) ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและสภาพการจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอย่างยั่งยืน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เน้นใช้ข้อมูลตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันข้อค้นพบ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่มย่อย ใช้วิธีสร้างข้อสรุปผลการวิจัยแบบอุปนัย โดยอาศัยตรรกวิทยา เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้เข้ากับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่เป็นตัวอย่างของแต่ละอำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 98,254 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี, 2565)

2.2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยสุ่มตำบลที่เป็นตัวอย่างของแต่ละอำเภอด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการสุ่มครัวเรือนที่เป็นตัวอย่างของแต่ละตำบลโดยการคัดเลือกหน่วยตัวอย่างครัวเรือนโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเช่นเดียวกัน มีจำนวนทั้งสิ้น 400 ครัวเรือน

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในฐานะตัวแทนครัวเรือนในห่วงโซ่ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ได้แก่ กลุ่มผู้ค้าที่มีเงินทุนค้าขายน้อยและมีรายได้น้อย กลุ่มผู้ค้าที่มีระดับเงินทุนค้าขายสูง กลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบอาหาร ผู้รับซื้อคนกลาง คณะกรรมการตลาดชุมชน และกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 ครัวเรือน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามมีลักษณะแบบให้เลือกตอบ (Check List) มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และเติมคำในช่องว่าง ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ข้อมูลเศรษฐกิจของครัวเรือน ข้อมูลการผลิตและการบริโภคอาหารของครัวเรือน ข้อมูลสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ข้อมูลวิธีการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ประเด็นความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน และข้อเสนอแนะในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับครัวเรือน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างด้วยวิธีการสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน การประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน การประเมินสถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน และข้อมูลด้านความรู้ ภูมิปัญญาของครัวเรือน/ความกังวลใจ/ความต้องการให้มีการส่งเสริมและพัฒนาตลาดชุมชน และใช้เครื่องมือแบบสนทนากลุ่มย่อยในการรวบรวมข้อมูลสถานภาพการจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ประเด็นประวัติความเป็นมาปัจจัยที่ทำให้เกิดตลาดชุมชน วัตถุประสงค์การจัดตั้ง บทบาทตลาดชุมชน การบริหารจัดการ แผนการดำเนินงาน ปัจจัยต้นทุนที่ส่งเสริมการดำเนินงาน องค์การเครือข่ายสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ตลอดจนองค์ความรู้ที่ต้องการได้รับการส่งเสริมและยกระดับตลาดชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ครั้วเรือน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการสร้างทีมวิจัยในพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 ครั้วเรือน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหาร รายได้ครั้วเรือนและสถานภาพการจัดการตลาดชุมชน 2. ขั้นการจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตลาดชุมชน 3. ขั้นการดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรและกิจกรรมพัฒนาตลาดชุมชน โดยเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม 4. ขั้นของการประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าชุมชน และ 5. ขั้นการติดตามและประเมินผล และถอดบทเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ผลด้วยการนำเสนอข้อมูลเชิงตัวเลขทางสถิติ ร้อยละของประชากร ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวแปร

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาและตีความเพื่อหาความหมายของข้อมูล ใช้วิธีสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Method) อาศัยตรรกวิทยา ความรู้เชิงวิชาการจากการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประเมินความมั่นคงทางอาหารของครั้วเรือนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบข้อมูลเศรษฐกิจครั้วเรือนเกี่ยวกับประเภทอาชีพหลักและอาชีพเสริม สาเหตุหนี้สินของครั้วเรือน สถานการณ์การเงินของครั้วเรือน แหล่งซื้ออาหารและแหล่งอาหารจากธรรมชาติของครั้วเรืوندังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของอาชีพหลักและอาชีพเสริมของครั้วเรือน

ประเภทอาชีพหลักและอาชีพเสริม	อาชีพหลัก		อาชีพเสริม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน	258	19.66	64	4.88
ไม่มีอาชีพเสริม	-	-	782	59.60
อื่น ๆ เช่น ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับราชการ	1,054	80.34	466	35.52
นักเรียน/นักศึกษา เกษตรกรรม ลูกจ้างภาครัฐ ไม่ได้ทำงาน ฯลฯ				

คำอธิบายตาราง ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือนที่มีอาชีพหลัก คือ รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.66 และกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวันยังมีอาชีพเสริมคิดเป็นร้อยละ 4.88 ครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักแต่ไม่มีอาชีพเสริม คิดเป็นร้อยละ 59.60

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสาเหตุหนี้สิน แหล่งเงินกู้ และสถานการณ์การเงินของครัวเรือน

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
1. สาเหตุหนี้สินของครัวเรือน		
การทำการเกษตร	43	10.86
ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า)	46	11.62
ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร	53	13.38
การศึกษาบุตรหลาน	40	10.10
ลงทุนในการทำธุรกิจ	47	11.87
ซื้อยานพาหนะ	66	16.67
อื่น ๆ เช่น เจ็บป่วย ซื้อสังฆารมทรัพย์ ซื้อโทรศัพท์มือถือ เล่นหวยหรือการพนัน ฯลฯ	101	25.50
2. แหล่งเงินกู้ที่เป็นหนี้		
ในระบบ เช่น ธนาคาร กองทุน บริษัทสินเชื่อ	128	61.54
นอกระบบ	35	16.83
ญาติพี่น้อง	45	21.63
3. สถานการณ์การเงินของครัวเรือน		
มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บเงินออม	109	27.25
มีรายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย	200	50.00
มีปัญหาการเงินบ้างเป็นครั้งคราว	67	16.75
มีปัญหาการเงินเป็นประจำ/บ่อยครั้ง	24	6.00

คำอธิบายตาราง ครัวเรือนที่มีหนี้สินส่วนใหญ่ สาเหตุเกิดจากการซื้อยานพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 16.70 และค่าใช้จ่ายด้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 13.38 โดยแหล่งเงินกู้ของครัวเรือน ได้แก่ ธนาคาร กองทุน บริษัทสินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 61.54 ขณะที่สถานการณ์ทางการเงินของครัวเรือนมีรายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละแหล่งที่สามารถเข้าถึงในการซื้ออาหาร และแหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
1. แหล่งซื้ออาหาร		
ตลาดสด/ตลาดนัด	301	75.25
ร้านขายของชำ	60	15.00
ร้านอาหารทั่วไป	18	4.50
ร้านสะดวกซื้อ (7-11 โลตัส เป็นต้น)	11	2.75
ห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต	2	0.50

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละแหล่งที่สามารถเข้าถึงในการซื้ออาหาร และแหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
รถเร่ขาย/รถฟุ่มพวง	6	1.50
แพลตฟอร์มสั่งอาหารออนไลน์	2	0.50
2. แหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน		
แม่น้ำ/ลำห้วย/คลอง	132	44.44
หนองน้ำ	41	13.80
ป่า	122	41.08
อื่นๆ	2	0.68

คำอธิบายตาราง แหล่งซื้ออาหารของครัวเรือน ได้แก่ ตลาดสด/ตลาดนัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.25 และแหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน ได้แก่ แม่น้ำ/ลำห้วย/คลอง คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมา คือ ป่า ร้อยละ 41.08

นอกจากนี้ ประเด็นความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน พบว่า ด้านความพอเพียง สมาชิกครัวเรือนวิตกกังวลว่าจะมีอาหารไม่เพียงพอในแต่ละมื้อ ($\bar{X}=1.34$) และมีความวิตกกังวลด้านการเข้าถึงอาหารจะแพงขึ้น แล้วมีเงินไม่เพียงพอในการซื้ออาหารหรือผลิตเองไม่ได้ ($\bar{X}=1.67$) ด้านการใช้ประโยชน์ สมาชิกครัวเรือนจะต้องกินอาหารไม่ปลอดภัย ($\bar{X}=1.36$) และด้านเสถียรภาพทางอาหาร สมาชิกครัวเรือนจะต้องขายทรัพย์สิน/ใช้เงินออมเพื่อนำไปซื้ออาหาร ($\bar{X}=1.26$)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การประเมินความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและสถานภาพการจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง กล่าวคือ

1. สถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในห้วงโชตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง พบว่า ด้านการพึ่งตนเองด้านอาหาร ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการบริโภคอาหารที่มีความหลากหลาย กลุ่มผู้ค้าที่มีระดับเงินทุนน้อย มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย มีหนี้สิน และไม่มีเงินออม ขณะที่กลุ่มผู้ค้าที่มีระดับเงินทุนสูง กลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบและผู้รับซื้อคนกลาง คณะกรรมการตลาดชุมชน และกลุ่มผู้บริโภค ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย กลุ่มผู้ค้าที่มีระดับเงินทุนน้อยและรายได้น้อย ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ขาดความมั่นคงทางที่ดิน ส่วนปัจจัยด้านความเสี่ยงและความเปราะบางในสถานการณ์วิกฤตของโรคอุบัติใหม่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองด้านอาหารและความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้านการพึ่งตนเองด้านอาหารลดลงสำหรับกลุ่มผู้ค้าที่มีรายได้น้อย

2. สถานภาพการจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง พบว่า ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งแห่งนี้ ภาคประชาชนร่วมกันจัดตั้งขึ้น บริหารโดยสภาองค์กรชุมชนและองค์กรการ

บริหารส่วนตำบลห้วยเขียงให้การสนับสนุน โดยสภาองค์กรชุมชน ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้นำต่าง ๆ ในแต่ละหมู่บ้านที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นตัวแทนทำหน้าที่ ทั้งนี้ในการจัดการตลาดชุมชนมีการจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดี การมีแผนการจัดการตลาดชุมชน และมีการกำหนดหน่วยเพื่อทำหน้าที่จัดการตลาดชุมชน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการตลาดชุมชนให้เกิดผล ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนระบบผู้นำ โดยมีสภาองค์กรชุมชน ทำหน้าที่บริหารและติดตามกิจกรรม เชื่อมประสานเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันขององค์กร ปัจจัยทุนมนุษย์ที่มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน ปัจจัยทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ร่วมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนในความสามัคคีและความร่วมมือ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และปัจจัยทางด้านการยอมรับการเรียนรู้องค์ความรู้จากสังคมภายนอกทำให้เกิดการจัดการทุนชุมชนนำมาสู่การบูรณาการทำงานในการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอย่างยั่งยืน พบว่า กระบวนการพัฒนาตลาดชุมชนให้มีความพร้อมสำหรับรองรับสมาชิกและบุคคลภายนอกที่เข้ามาท่องเที่ยวชุมชน โดยมีการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ด้วยการอบรมให้กับผู้ค้าในตลาดชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการ การขายสินค้า การให้บริการที่ดี การสุขาภิบาลตลาด เป็นต้น การจัดระเบียบแผนค้าสินค้า การจัดแบ่งโซนตามประเภทกลุ่มสินค้า การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชน ผ่านการจัดเวทีวัฒนธรรมในตลาดชุมชน เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังได้พัฒนา/ปรับปรุงในส่วนการปรับปรุงทั้งในแง่โครงสร้าง/ทัศนียภาพ ป้ายชื่อตลาด การปรับปรุงสถานที่โดยรอบตลาดที่มีการชำรุด หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยการพัฒนาตลาดชุมชนผ่านกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรและปรับปรุงตลาดชุมชนให้เกิดความพร้อมผ่านระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยเชื่อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อค้นพบประเด็นความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนชุมชนตำบลห้วยเขียงในเรื่องสิทธิและการเข้าถึงระบบอาหาร พบว่า กลุ่มผู้ค้าที่มีรายได้น้อยมีอาชีพหลักเป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตร ซึ่งรายได้อาชีพรับจ้างไม่สม่ำเสมอและไม่แน่นอน ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มจึงปรับตัวด้วยการค้าขายผลผลิตจากการปลูกผักและเก็บผักตามธรรมชาติเพื่อนำมาขาย

ที่ตลาดนัดในชุมชน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อมีรายได้เกิดขึ้น ชาวสารและวัตถุดิบ ทำอาหารประเภทน้ำมันพืชเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกที่จะต้องซื้อ โดยมองว่า การมีข้าวสาร ไข่ไก่ ไข่แดง ไม่ให้ขาดและมีวัตถุดิบทำอาหาร คือ การมีความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน เพราะอาหารประเภทผัก ปลา ยังสามารถหาได้จากแหล่งธรรมชาติทั้งในป่าและลำห้วย สาธารณะของชุมชนที่มีสิทธิเข้าถึงในการใช้ทรัพยากรของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา ไยเมือง (2555) กล่าวถึงค่านิยมของความมั่นคงทางอาหารด้านการพึ่งตนเองด้านอาหารและความหลากหลายของอาหารที่บริโภคของครัวเรือนสัมพันธ์กับระบบนิเวศที่เป็นแหล่งอาหารและสัมพันธ์กับเศรษฐกิจอาชีพที่เป็นแหล่งที่มาของรายได้เพื่อซื้ออาหารให้เพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้ สุภา ไยเมือง (2555) และประภาส ปันตบแต่ง (2553) ยังกล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานในเรื่องที่ดินซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของครัวเรือน และเป็นแหล่งที่มาของรายได้จากการขายผลผลิตทางเกษตร ซึ่งเป็นประเด็นความมั่นคงทางอาหารในเรื่องสิทธิในฐานะทรัพยากรการผลิต แต่มุมมองของกลุ่มผู้ค้าที่มีรายได้ไม่น้อยซึ่งเป็นเพียงแรงงานรับจ้างในไร่นาของเจ้าของปัจจัยการผลิตแล้ว ความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้จากการเป็นแรงงานรับจ้างและมีโอกาสการค้าขายในตลาดชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้เพียงพอที่สามารถซื้ออาหารในแต่ละมื้อเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญมากกว่าการเป็นเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเองไม่อาจสามารถไขว่คว้าได้ด้วยศักยภาพที่มีของครอบครัวตนเอง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อค้นพบประเด็นการรวมกลุ่มจัดตั้งตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนในการแก้ไขปัญหาด้านความต้องการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เพื่อทำให้สมาชิกครัวเรือนสามารถเข้าถึงอาหารและเสริมสร้างรายได้แก่สมาชิกครัวเรือน โดยเกิดจากกลไกการจัดการตลาดชุมชนที่มีการจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดี การมีแผนการจัดการตลาดชุมชน และมีการกำหนดหน่วยย่อยเพื่อทำหน้าที่จัดการตลาดชุมชนและแต่งตั้งคณะทำงานที่สมาชิกให้การยอมรับและคณะทำงานมีคุณสมบัติเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุดา เขียวเกตุ (2559) พบว่า การจัดการตนเองของตลาดชุมชนเกิดขึ้นจากชุมชน โดยมีกระบวนการเริ่มจากการรวมกลุ่ม การมีแผนและข้อมูลชุมชน การขับเคลื่อนแผน และการบูรณาการแผน โดยมีกลไกสนับสนุน ได้แก่ บุคคลในชุมชน เครือข่ายภาคี และทุนชุมชน และงานของประเวศ วะสี (2557) พบว่า กระบวนการจัดการตนเองในชุมชน ต้องมีสภาผู้นำชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในชุมชนเป็นที่ยอมรับจากสมาชิก และมีการจัดทำแผนชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งงานของ

โกวิทย์ พวงวาม (2553) พบว่า กลไกหลักในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มแกนนำ อาสาสมัคร และสภาผู้นำชุมชนที่เปิดพื้นที่สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อค้นพบประเด็นทุนชุมชนที่สามารถนำมาสู่การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนความรู้ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนมนุษย์ ระบบผู้นำ และการยอมรับองค์ความรู้จากภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของอาชีวะห์ โตะธู และคณะ (2562) พบว่า ทุนชุมชนที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนและจัดการตลาดชุมชน ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากร ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ และงานวิจัยของวิชชุดา เขียวเกตุ (2559) พบว่า ชุมชนคลองแดนมีทุนของชุมชนอันถือเป็นฐานสำคัญที่นำไปสู่การจัดการในทุก ๆ ด้านของชุมชน ทั้งทุนวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนความรู้ภูมิปัญญาและทุนธรรมชาติ ด้วยความเข้าใจในชุมชนตนเอง เห็นศักยภาพของชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนทำให้เกิดการจัดการทุนชุมชน และนำมาสู่การบูรณาการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และงานวิจัยของพัชรินทร์ ฤชวรารักษ์ และคณะ (2564) พบว่า การจัดตั้งตลาดชุมชนทั้ง 8 ตลาด ล้วนเผชิญกับปัญหามากมายในการบริหารจัดการ บางตลาดที่คณะกรรมการทอดลอยกับปัญหาที่พบ ทำให้กิจกรรมของตลาดไม่สม่ำเสมอ และสุดท้ายก็หยุดดำเนินการ ซึ่งต่างจากตลาดที่มีคณะกรรมการเข้มแข็งและความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ปัจจัยทุนมนุษย์คือคณะกรรมการตลาดชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงอยู่และการปรับตัวของตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งเพื่อยกระดับเป้าหมายจากระดับเกรด C ให้เป็นตลาดชุมชนระดับเกรด B คือ การพัฒนาตลาดชุมชนให้มีความพร้อมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับกลุ่มผู้ค้าในตลาดชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการ การขายสินค้า การให้บริการที่ดี การสุขาภิบาลตลาด การจัดระเบียบแผนค้าสินค้า เพื่อให้ง่ายต่อการเดินเลือกซื้อสินค้า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน การจัดเวทีวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนา/ปรับปรุงในส่วนการปรับปรุงภูมิทัศน์ พืชเนียภาพ ป้ายชื่อตลาด ปรับปรุงสถานที่โดยรอบตลาดชุมชนที่มีการชำรุด หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (2559) การพัฒนาตลาดชุมชน ระดับ B หมายถึง ตลาดชุมชนที่มีความพร้อมบางด้านแล้ว ให้ได้รับการพัฒนา/สร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ค้า ผู้ประกอบการตลาด และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดระเบียบแผนค้า การสนับสนุนการพัฒนาการผลิตที่มีสินค้าคุณภาพ การสนับสนุนส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนและจัดเวทีวัฒนธรรมในตลาด ตลอดจน

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของปีทมา โกเมนทร์จรัส (2562) พบว่า การบริหารจัดการตลาดน้ำอัมพวา ควรดำเนินการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกถึงขยะ การให้บริการของผู้จัดการตลาด พ่อค้าแม่ค้าที่น่าประทับใจ บริการห้องน้ำที่สะอาด เป็นต้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย สามารถอธิบายข้อค้นพบและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากแผนภาพที่ 1 กล่าวคือ ชุมชนท้องถิ่นที่มีความต้องการร่วมตัวสร้างตลาดชุมชนขึ้น สามารถพิจารณาเงื่อนไขกรณีศึกษาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งเป็นต้นแบบได้ โดยปัจจัย/เงื่อนไขของการรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนตำบลห้วยเขย่ง โดยใช้ทุนชุมชนที่มีเพื่อนำมาสู่การจัดการตลาดชุมชน บนฐานความสามารถในการจัดการการรวมกลุ่มองค์กร การจัดโครงสร้างการจัดองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วม การวางกฎระเบียบกติกา แผนการจัดการตลาด การสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดี และการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้วยกลไกสนับสนุนความร่วมมือ ได้แก่ บุคคลและองค์กรในชุมชน ภาครัฐเครือข่ายภายในและนอกชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้จากการยอมรับการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์กับภายนอกของชุมชนที่มีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ยังสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการพัฒนาตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร สามารถดำเนินการผ่านแนวคิดกิจกรรมพัฒนาตลาดชุมชน เช่น การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาโครงสร้างด้านกายภาพของตลาดให้มีความพร้อม การพัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนตลาดชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์ตลาดชุมชนเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และการจัดแสดงผลผลิตภัณฑ์ชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนการติดตาม ประเมินผล และถอดบทเรียนกิจกรรมการพัฒนาตลาดชุมชน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบาย มาตรการและสนับสนุนให้เกิดการสร้างโอกาสทางสังคม โดยพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพของกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ และกลุ่มครัวเรือนที่มีความเปราะบาง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรเปิดโอกาสพัฒนาแกนนำรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการและกำหนดหลักเกณฑ์กระบวนการสืบทอดตำแหน่งจากแกนนำชุดเดิม เพื่อให้การบริหารงานตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมมีความต่อเนื่องและป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนแกนนำและสมาชิกชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ จากการศึกษาดูงาน การเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และ

นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประเด็นความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและรายได้ โดยเน้นศึกษาการรักษาวินัยการผลิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน
2. ควรศึกษาและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ด้านวิชาการด้านการจัดการตลาดชุมชน โดยปรับมุมมองวิจัยให้มีความเป็นสากลเพื่อต่อยอดในการเผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2565 สัญญาเลขที่ N35A650860RRU01 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่อง การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือน ของชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้แผนโครงการวิจัยการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ครัวเรือน โครงการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (2559). คู่มือการดำเนินงานโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น “ตลาดต้องชม”. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- กระทรวงพาณิชย์. (2560). การขับเคลื่อนตลาดชุมชน. สืบค้น 18 สิงหาคม 2566, จาก <http://www.ryt9.com/s/iq03/2597340>
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง และคณะ. (2555). กระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน: ก้าวอย่างผ่านปัญหา มุ่งหาความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- ประเวศ วะสี. (2557). พลังขับเคลื่อนการจัดการตนเองบนแผ่นดินไทย. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปัทมา โกเมนทร์จรัส. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารช่อพะยอม, 30(2), 249-258.

- พัชรินทร์ ฤชวรารักษ์ และคณะ. (2564). พัฒนาการและการปรับตัวของตลาดชุมชน: ทางเลือกเพื่อการพัฒนาเกษตรผสมผสาน. *มนุษยสังคมสาร*, 19(1), 227-250.
- วิชชุดา เขียวเกตุ. (2559). *การจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอกระโนน จังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศยามล เจริญรัตน์ และคณะ. (2559). *การศึกษาเพื่อการสร้างควมมั่นคงทางอาหารและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อนุรักษ์ : กรณีชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าตะวันตก ปีที่ 2*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี. (2565). *รายงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2565*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.bora.dopa.go.th/>
- สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม. (2560). ตลาดนัดชุมชนเป็นเศรษฐกิจฐานรากของจุดเริ่มต้นของกระบวนการโลจิสติกส์: กรณีศึกษาตลาดนัดชุมชนบริเวณสนามกีฬาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 10(2), 197-212.
- สุภา ไยเมือง. (2555). *ตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน*. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง. (2565). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลห้วยเขย่ง*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อาชีวะห์ โต๊ะลู และคณะ. (2562). การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้านน้ามหาชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 1-13.